

Eerste deel

Toen de caissière hem wisselgeld had teruggeven van zijn vijffrankstuk, liep Georges Duroy het restaurant uit.

Omdat hij er wezen mocht, met zijn uiterlijk en houding van voormalig onderofficier, zette hij een hoge borst op, krulde met een militair, routineus gebaar zijn snor en wierp over de verlate etensgasten een snelle, rondgaande blik, zo'n blik van mooie jongen, die zich als een uitgegooid werpnet ontplooit.

De vrouwen hadden het hoofd naar hem opgeheven, drie arbeidstertjes, een muziklerares van middelbare leeftijd, slecht gekapt, onverzorgd, met een altijd vieze hoed op haar hoofd, gestoken in een altijd scheef zittende jurk, en twee burgervrouwtjes met hun mannen, stamgasten van dat eetcafé met vaste prijzen.

Toen hij op het trottoir stond, bleef hij even stilstaan, want hij vroeg zich af wat hij nu doen moest. Het was 28 juni en hij had nog drie frank veertig op zak om de maand mee door te komen. Dat was genoeg voor twee avondmaaltijden zonder middageten, of twee keer middageten zonder avondmaaltijd, naar keus. Hij overwoog dat de maaltijden van de voormiddag tweeëntwintig schelling kostten, in plaats van de dertig die die van de avond kostten, waardoor hij, als hij alleen zou lunchen, één frank twintig batig saldo zou overhouden, genoeg voor nog eens twee lichte maaltijden van brood en worst, plus twee pils op de boulevard. Dat was zijn grootste uitgave en zijn grootste genoeg van de avond, en hij begon de Rue Notre-Dame-de-Lorette af te lopen.

Hij liep precies als in de tijd dat hij nog het huzarenuni-

form droeg, met hoge borst, de benen wat uiteen, alsof hij net van het paard was gestapt, en hij doorkruiste provocerend de straat vol mensen, botste tegen schouders, duwde mensen opzij om zelf niet aan de kant te hoeven. Hij liet zijn vrij dof geworden hoge hoed een beetje op één oor zakken en stampte met zijn hakken op het plaveisel. Hij leek voortdurend iemand uit te dagen, voorbijgangers, huizen, de hele stad, met de vanzelfsprekendheid van een mooie soldaat die toevallig in burger was.

Hoewel hij een pak van zestig frank droeg, behield hij een zekere opzichtige bevalligheid, wat alledaags, maar wel echt. Hij was groot, goed gebouwd, blond, roodblond naar het bruin neigend, met een krulsnor die boven zijn lip leek te schuimen, helderblauwe ogen, met een piepklein oogappeltje in het midden, haren die van nature krulden, met midden op zijn hoofd een scheiding, waardoor hij erg op de slechterik uit een volksroman leek.

Het was zo'n zomeravond waarop het in Parijs aan lucht ontbreekt. De stad, warm als een stoombad, leek te zweten in de verstikkende nacht. Riolen bliezen door hun granieten openingen hun stinkende adem uit en de ondergrondse keukens spuiden door hun lage vensters vieze uitwasemingen van vaatwater en oude saus op straat.

Conciërges zaten in hemdsmouwen schrijlings op biezen stoelen onder de poort een pijp te roken en de voorbijgangers liepen met vermoeide pas, het voorhoofd ontbloot, de hoed in de hand.

Toen Georges Duroy de boulevard bereikte bleef hij weer staan, omdat hij niet kon besluiten wat hij nu moest doen. Hij had eigenlijk zin om naar de Champs-Élysées en de Avenue du Bois-de-Boulogne te gaan om een beetje frisse lucht te scheppen onder de bomen, maar ook plaagde hem een begeerte, die naar een amoureuze ontmoeting.

Hoe zou die zich voordoen? Hij wist er niets van, maar hij verwachtte haar al drie maanden, dagelijks, elke avond.

Af en toe echter stal hij, dankzij zijn mooie gezicht en zijn ridderlijke houding, her en der wat liefde, maar hij hoopte nog altijd op meer en beter.

Met lege zakken en hitsig bloed raakte hij opgewonden in de nabijheid van die tippelaarsters die op hoeken van straten mompelen: 'Ga je met mij mee, mooie jongen?' Maar hij durfde niet met hen mee te gaan omdat hij ze niet kon betalen, en hij verwachtte ook iets anders, andere omhelzingen, minder vulgair.

Toch hield hij van de plekken waar het wemelt van de veile vrouwen, hun bals, hun cafés, hun straten, hij vond het fijn zich tegen hen aan te schurken, met hen te praten, ze te tutoyeren, hun veel te sterke parfums op te snuiven, zich in hun nabijheid te voelen. Dat waren tenminste vrouwen, vrouwen van de liefde. Hij minachtte ze zeker niet met de ingeboren minachting van een huisvader.

Hij wendde zich naar de Madeleine en volgde de stromende menigte, die zich, door warmte belemmerd, een weg zocht. De grand-cafés vol volk hadden beslag gelegd op het trottoir, spreidden hun drinkerspubliek uit onder het schitterende, felle schijnsel van hun verlichte voorpuilen. Voor hen, op vierkante of ronde tafeltjes, stonden de glazen met rode, gele, groene, bruine drankjes in alle kleurschakeringen, en in karaffen zag je grote doorschijnende staven ijs glinsteren die het mooie heldere water koelden.

Duroy had zijn gang vertraagd en de hunkering naar drinken verdroogde zijn keel.

Een warme dorst, de dorst van een zomeravond, hield hem in zijn greep en hij dacht aan het verrukkelijke gevoel van koude drank, als die door zijn mond liep. Maar als hij 's avonds ook maar twee pils zou drinken, was het dag met het handje naar het magere avondeten van de volgende dag, en hij kende ze maar al te goed, die uren aan het einde van de maand waarop de honger knaagt.

Hij zei bij zichzelf: Ik moet het tot tien uur uithouden, dan neem ik mijn pils in het Américain. Potverdorie! Heb ik me daar even een dorst! En hij keek naar al die kerels die daar aan een tafeltje zaten te drinken, al die kerels die zich konden laven zoveel als ze beliefdde. Hij liep met stoere en opgewekte houding voor de cafés langs en beoordeelde met een blik, aan het uiterlijk, aan de kleren, hoeveel geld iedere consument bij zich moest hebben. En woe de maakte zich van hem meester, jegens die lui die daar zo rustig zaten. Als je hun zakken zou doorzoeken zou je goud, zilvergeld en schellingen aantreffen. Gemiddeld moest ieder van hen toch minstens twee louis bij zich hebben, er zaten er zeker honderd per café, honderd keer twee louis, dat was vierduizend frank! Hij mompelde: 'De zwijnen!' terwijl hij bevallig heupwiegde. Als hij er eentje op de hoek van een straat zou kunnen aanhouden, in goed diepe duisternis, dan zou hij hem zonder de minste gewetenswroeging de nek hebben omgedraaid, verdomme, zoals hij dat deed met pluimvee van boeren, op dagen van grote manoeuvres.

En hij herinnerde zich zijn twee jaar Afrika, de manier waarop hij in de kleine posten in het zuiden de Arabieren uitschudde. En een vreemde, vrolijke glimlach beroerde zijn lippen bij de herinnering aan een tocht die het leven had gekost aan drie mannen van de stam van de Ouled-Alane, en die hen, zijn kameraden en hem, twintig kippen, twee schapen en goud had opgeleverd, naast genoeg stof om een halfjaar te lachen.

Ze hadden de schuldigen nooit gevonden, die ze trouwens amper hadden gezocht, omdat de Arabier zo'n beetje als de natuurlijke prooi van de soldaat werd beschouwd.

In Parijs was dat wat anders. Je kon niet onbelemmerd gaan roven, met de sabel opzij en de revolver in de hand, buiten bereik van de burgerlijke gerechtigheid. In zijn hart

voelde hij alle instincten van een onderofficier met een vrijbrief in bezet gebied. Zeker, die miste hij, zijn twee jaar in de woestijn. Wat jammer dat hij daar niet was gebleven! Maar ja, hij had iets beters verhoopt bij terugkeer. En nu! Jawel, het was me wat moois nu!

Hij liet zijn tong door zijn mond gaan, met een klak-kend geluidje, als om de droogte van zijn gehemelte vast te stellen.

De menigte stroomde langs hem heen, uitgeput en traag, en hij dacht nog steeds: Stelletje stomkoppen, al die imbeciele etters hebben geld in de vestzak. Hij stootte mensen aan met zijn schouders en floot vrolijke deuntjes. Getroffen heren draaiden zich brommend om, vrouwen zeiden: 'Is me dat een lomperik!'

Hij kwam langs het Vaudeville, bleef staan tegenover het Café Américain, zich afvragend of hij zijn pils niet moest gaan nemen, zozeer kwelde de dorst hem. Alvorens daartoe te besluiten, keek hij op de verlichte klokken midden op de rijweg hoe laat het was. Het was kwart over negen. Hij kende zichzelf: zodra het glas vol bier voor hem zou staan, zou hij het achteroverslaan. En wat zou hij dan moeten doen, tot elf uur?

Hij liep door en zei bij zichzelf: Ik ga tot de Madeleine, dan kom ik op mijn gemak weer terug.

Toen hij de hoek van de Place de l'Opéra bereikte, kruiste zijn pad dat van een dikke jonge man, wiens gezicht hem vaag bekend voorkwam.

Hij begon hem achterna te lopen, zoekend in zijn geheugen, en half hardop herhalend: 'Waar voor de duivel ken ik die kerel van?'

Hij groef in zijn gedachten zonder dat het hem lukte het zich te herinneren, en toen opeens, door een merkwaardig verschijnsel van het geheugen, verscheen dezelfde man voor hem, minder dik, jonger, gekleed in een huza-renuniform. Hardop riep hij uit: 'Maar dat is Forestier!' En

terwijl hij zijn pas versnelde, tikte hij de wandelaar op de schouder. De ander draaide zich om, bekeek hem, en sprak toen: 'Wat wilt u van mij, meneer?'

Duroy begon te lachen: 'Herken je me niet?'

'Nee.'

'Georges Duroy, van het zesde huzaren.'

Forestier stak beide handen uit: 'Ach! Ouwe jongen! Hoe gaat het met jou?'

'Heel goed, en met jou?'

'O, met mij niet al te best, moet je voorstellen, mijn borst is momenteel van storkarton, ik hoest de helft van het jaar, ten gevolge van een bronchitis die ik in Bougival heb opgelopen, het jaar van mijn terugkeer naar Parijs, nu vier jaar geleden.'

'Zo! Maar je ziet er toch goed uit.'

Forestier nam zijn oude kameraad bij de arm en vertelde hem over zijn ziekte, bracht hem op de hoogte van zijn doktersbezoeken, de meningen en de raad van artsen, het probleem om die in zijn positie te volgen. Zij schreven hem voor 's winters naar het zuiden te gaan, maar hoe kon hij dat doen? Hij was getrouwd en journalist, had een mooie betrekking.

'Ik doe de politiek bij *La Vie française*. Ik doe de senaat bij *Le Salut* en af en toe verzorg ik de literaire column voor *La Planète*. Zo zit dat. Mijn bedje is gespreid.'

Duroy bekeek hem verrast. Hij was erg veranderd, veel rijper geworden. Hij had nu de manier van doen, de houding, het uiterlijk van een deftig heer, zeker van zichzelf, en de buik van een vent die goed eet. Vroeger was hij mager, slank en lenig, onbezonnen, brak vaak een potje, was lui druchtig en altijd in vorm. In die drie jaar had Parijs een heel ander mens van hem gemaakt, gezet en ernstig, met een paar grijze haren aan de slapen, hoewel hij zeker niet ouder was dan zevenentwintig.

Forestier vroeg: 'Waar ga je naartoe?'

Duroy antwoordde: 'Nergens, ik maak een wandelingetje voor het slapengaan.'

'Wel, wil je dan met mij mee naar *La Vie française*, ik moet wat drukproeven corrigeren, dan kunnen we daarna samen een pilsje gaan drinken?'

'Ik ga met je mee.'

En zij gingen gearmd op weg, met die vanzelfsprekende vertrouwelijkheid die blijft hangen tussen klasgenoten en regimentkameraden.

'Wat doe jij in Parijs?' vroeg Forestier.

Duroy schokschouderde en zei: 'Ik verrek van de honger, niet meer en niet minder. Toen mijn tijd erop zat, wilde ik hierheen om... om fortuin te maken, of liever gezegd, om in Parijs te leven. Ik ben nu al zes maanden beambte op het kantoor van het Noordspoor, tegen welgeteld vijftienhonderd frank per jaar.'

Forestier mompelde: 'Deksels, dat is geen vetpot.'

'Wat je zegt. Maar wat moet ik anders? Ik ben alleen, ik ken niemand, ik kan niemand tot voorspraak nemen. Het ontbreekt me niet aan goede wil, maar aan middelen.'

Zijn kameraad nam hem eens van kop tot teen op, als een praktisch ingesteld man die kijkt wat voor vlees hij in de kuip heeft, en verkondigde daarop op overtuigende toon: 'Ja, kijk eens beste jongen, alles hangt hier af van lef. Een beetje handige vent wordt gemakkelijker minister dan hoofdcommies. Je moet je opdringen, nergens om vragen. Maar hoe voor de duivel heb je niks beters weten te vinden dan een aanstelling als beambte bij het Noordspoor?'

Duroy antwoordde: 'Ik heb overal gezocht, maar niks kunnen vinden. Momenteel heb ik iets op het oog, ik kan als stalmeester beginnen bij de manege van Pellerin. Daar krijg ik op zijn minst drieduizend frank.'

Forestier bleef stokstijf staan en zei: 'Dat moet je niet doen, dat is stom, terwijl je tienduizend frank zou moeten verdienen. Dan sluit je meteen je hele toekomst af. Op

jouw kantoor zit je tenminste verborgen, niemand kent je, je kunt jezelf eruit opwerken als je sterk bent, je een weg banen. Maar als je eenmaal stalmeester bent, is het afgelopen. Dat is net zoiets als gastheer worden in een tent waarin de Parijse jetset komt dineren. Als je eenmaal rijles hebt gegeven aan chique kerels of hun zoontjes, zullen ze er niet meer aan kunnen wennen jou als gelijke te moeten behandelen.'

Hij zweeg, dacht een paar seconden na en vroeg toen: 'Heb jij middelbare school?'

'Nee. Ik ben twee keer gezakt.'

'Geeft niks, als je maar tot het laatst toe hebt doorgeleerd. Als ze het over Cicero of Tiberius hebben weet je tenminste ongeveer over wie het gaat?'

'Ja, zo ongeveer.'

'Goed, niemand weet er meer van, behalve een twintigtal imbecielen die niet in staat zijn zich te redden. Het is niet moeilijk door te gaan voor kei, echt niet. Waar het om gaat is je niet op heterdaad te laten betrappen op onwetendheid. Je wringt je in alle bochten, je werkt het probleem weg, je draait om het obstakel heen en je brengt de ander in het nauw met behulp van een woordenboek. Alle mensen zijn stom als ganzen en onwetend als karpers.'

Hij sprak als een bedaagde vent die het leven kent, en glimlachte terwijl hij de voorbijkomende menigte bekeek. Maar plotseling begon hij te hoesten, bleef staan om zijn aanval te laten overgaan, om vervolgens op ontmoedigde toon te zeggen: 'Het is toch erg dat een mens niet van zo'n bronchitis af kan komen? Het is hartje zomer. Ach, deze winter ga ik me laten behandelen in Menton. Jammer dan, verdomme, mijn gezondheid gaat toch voor.'

Ze bereikten de Boulevard Poissonière en stonden voor een grote glazen deur waartegen aan weerszijden een opengeslagen krant was geplakt. Drie mensen waren blijven staan om haar te lezen.

Boven de deur stond als een oproep, in grote vurige letters, door gaslicht getekend: *La Vie française*. En de wandelaars, die zo pardoes in het schijnsel stonden dat die drie schitterende woorden uitstraalden, leken opeens in het volle licht te staan, helder en duidelijk zichtbaar als midden op de dag, om vervolgens meteen in de schaduw te treden.

Forestier duwde de deur open en zei: 'Kom binnen.' Duroy ging naar binnen, beklom een luxueuze maar vieze trap, die de hele straat kon zien, bereikte de receptie, waar twee loopjongens zijn kameraad groetten, bleef vervolgens staan in een soort wachtkamer, stoffig en sleets, behangen met vaalgroen namaakvelours, onder de vlekken en hier en daar aangevreten, alsof er muizen aan hadden zitten knabbelen.

'Ga zitten,' zei Forestier, 'ik ben met vijf minuten terug.'

En hij verdween door een van de drie deuren die uitkwamen op dit vertrek.

Hier hing een vreemde, bijzondere lucht, ondefinieerbaar, de lucht van redactiekamers. Duroy bleef stijf zitten, een beetje verlegen, verrast vooral. Af en toe kwamen er heren rennend aan hem voorbij, gingen de ene deur in en de andere weer uit, zonder dat hij de kans kreeg ze te bekijken.

Soms waren het jongelui, piepjong, druk doende, met in de hand een vel papier dat wapperde in de wind van hun loop, soms waren het zettters, in stoffen boezeroens, bevlekt met inkt, waaruit een keurig witte hemdskraag en een stoffen broek als van chique lui staken. Heel voorzichtig droegen zij stroken bedrukt papier, verse drukproeven, nog nat. Soms kwam er een heertje binnen, gekleed met iets te opzichtige elegantie, de taille iets te strak in de jas, het been iets te duidelijk in de stof geprent, de voet in een iets te puntige schoen geklemd; een of andere moderne journalist die de nieuwtjes van die avond kwam brengen.

Er kwamen nog anderen binnen, ernstig, gewichtig, getooid met hoge hoed met platte rand, alsof die vorm ze onderscheidde van de rest van de mensen.

Forestier verscheen weer, met aan de arm een grote magere vent van een jaar of veertig, in een zwart pak met witte das, erg bruin, met de snor tot smalle puntjes gerold, die er brutaal en zelfverzekerd uitzag.

Forestier sprak hem aan met: 'Tot ziens dan, waarde meester.'

De ander stak hem de hand toe en zei: 'Tot ziens, mijn beste,' en daalde fluitend de trap af, de rotting onder de arm.

Duroy vroeg: 'Wie is dat?'

'Dat is Jacques Rival, je weet wel, die befaamde columnist en duellist. Hij heeft zojuist zijn drukproeven gecorrigeerd. Garin, Montel en hij zijn de drie belangrijkste geestige actualiteitscolumnisten die wij momenteel in Parijs hebben. Hij verdient hier dertigduizend frank per jaar, voor twee artikelen per week.'

En toen ze weggingen kwamen ze een dik ventje tegen met lang haar, dat er vies uitzag en hijgend de trap beklom.

Forestier groette allernederigst. 'Norbert de Varenne,' zei hij, 'de dichter, de schrijver van *Dode zonnen*, ook alweer zo'n prijswinnaar. Elk verhaal dat hij ons geeft kost driehonderd frank en het langste telt nog geen tweehonderd regels. Maar laten we naar het Napolitain gaan, ik verrek zo langzamerhand van de dorst.'

Zodra ze aan een cafétafel zaten, riep Forestier: 'Twee pils', en sloeg het zijne in één keer achterover, terwijl Duroy zijn bier met trage slokken consumeerde, ervan genietend, het proevend als iets kostbaars en zeldzaams.

Zijn metgezel zweeg, leek na te denken, en zei toen plotseling: 'Waarom probeer je de journalistiek niet?'

De ander, verrast, keek hem eens aan en zei toen:

‘Maar... ik heb nog nooit wat geschreven.’

‘Ach, je probeert wat in het begin. Ik zou je kunnen gebruiken om inlichtingen voor me te gaan inwinnen, om stappen te ondernemen en bezoeken af te leggen. Je krijgt als beginsalaris tweehonderd vijftig frank en vergoeding van reiskosten. Wil je dat ik er eens een balletje over opgooi bij de directeur?’

‘Ja, en of ik dat wil.’

‘Oké, doe dan één ding en kom morgenavond bij me eten, ik heb maar een man of zes aan tafel, de baas, meneer Walter, zijn vrouw, Jacques Rival en Norbert de Varenne, die je net hebt gezien, plus een vriendin van mijn vrouw. Is dat afgesproken?’

Duroy aarzelde, bloosde, stond versted. Tenslotte mompelde hij: ‘Maar... ik heb niks om aan te trekken.’

Forestier keek stomverbaasd en vroeg: ‘Heb jij geen pak? Deksel! Maar dat is natuurlijk onmisbaar. In Parijs, moet je begrijpen, kun je beter geen bed hebben dan geen pak.’

En daarop haalde hij, zoekend in zijn vestzakken, er wat gouden munten uit, nam daarvan twee loubert, legde die voor zijn oude kameraad op tafel en zei op hartelijke en vertrouwelijke toon: ‘Dat geef je me maar terug wanneer je kunt. Huur of koop op afbetaling de kleren die je nodig hebt, je hebt hier genoeg om een aanbetaling te doen. En nou ja, red je maar, maar kom morgenavond eten, om half acht, in de Rue Fontaine nummer 17.’

Verward pakte Duroy het geld aan en stamelde: ‘Je bent te vriendelijk, ik dank je hartelijk! Wees ervan verzekerd dat ik het niet zal vergeten!’

De ander onderbrak hem: ‘Toe nou maar, het is goed zo. Nog een pils, hè?’ En hij riep: ‘Ober, twee pils!’

Toen ze die hadden opgedronken vroeg de journalist: ‘Zullen we nog wat gaan wandelen, een uurtje?’

‘Ja natuurlijk.’

En ze sloegen de weg terug in naar de Madeleine.

‘Wat zullen we doen?’ vroeg Forestier. ‘Ze zeggen dat een wandelaar in Parijs altijd wel iets vindt om zich bezig te houden, maar dat is niet waar. Als ik ’s avonds wil wandelen weet ik nooit waar ik heen moet. Een ommetje naar het Bois de Boulogne is alleen leuk met een vrouw, en die heb je niet altijd bij de hand. Tingeltangels kunnen weliswaar mijn apotheker en zijn vrouw vermaken, mij niet. Wat dan te doen? Niets. Er zou hier een zomerhof moeten zijn, zoiets als het Parc Monceau, die ’s avonds open is, waar je echt goede muziek zou kunnen beluisteren terwijl je een verfrissing onder de bomen neemt. Het zou geen vermaaksoord moeten zijn, maar een wandelgelegenheid, je zou duur moeten betalen om binnen te komen, zodat het knappe dames trekt. Je zou dan over mooie zandlanen kunnen lopen, elektrisch verlicht, en kunnen gaan zitten als je wilde om van veraf of van nabij naar muziek te luisteren. We hadden vroeger zoiets bij Musard, maar dat had iets te veel van een trippelkeet, er werd te veel dansmuziek gespeeld, je had te weinig armslag, niet genoeg schaduw, niet genoeg duister. Je zou een hele mooie tuin moeten hebben, heel uitgestrekt. Het zou betoverend zijn. Waar wil je naartoe?’

Duroy, die niet wist hoe hij het had, kon op niets komen en besloot tenslotte: ‘Ik ken de Folies-Bergère niet. Daar zou ik wel eens naartoe willen.’

Zijn metgezel riep uit: ‘De Folies-Bergère, deksels! Daar braden we in gaar als in een griloven. Nou ja, vooruit, het is altijd leuk.’

En ze draaiden zich op hun hakken om, om naar de Rue du Faubourg-Montmartre te gaan.

De verlichte voorgevel van het etablissement wierp een breed schijnsel in de vier straten die er vlak voor bij elkaar kwamen. Een rij aapjes stond bij de uitgang te wachten.

Forestier ging naar binnen, maar Duroy hield hem tegen: ‘We zijn vergeten langs het loket te gaan.’

De ander antwoordde op gewichtige toon: 'Als ik erbij ben betaal je niets.'

Toen ze bij de kaartcontrole kwamen groetten de drie controleurs hem. Die in het midden stak een hand uit. De journalist vroeg: 'Hebben jullie een mooie loge?'

'Maar natuurlijk, meneer Forestier.'

Hij nam het kaartje dat hem werd voorgehouden aan en duwde de gecapitonnerde, met leer beklede deur open. En daar stonden ze in de zaal.

Tabaksrook was verantwoordelijk voor iets van een sluier, als een heel fijne mist, over de verafgelegen delen, het toneel en de overzijde van het theater. Dat lichte waas van al die sigaren en al die sigaretten die al die mensen aan het roken waren en dat onophoudelijk in witte straaltjes opsteeg, verzamelde zich tegen het plafond en vormde onder de grote koepel, rond de luchter, boven de eerste gaanderij vol toeschouwers, een met rook bewolkte hemel.

In de brede entree die naar de rondgaande wandelgang voerde, waarin het opgedoft meidenvolk tussen de sombere mannenmenigte rondliep, stond een groepje vrouwen de nieuwkomers op te wachten voor een van de drie tapkasten waar drie verkoopsters van drank en liefde, opgeverfd en verlept, bovenuit torenden.

Hoge spiegels achter hen weerkaatsten hun rug en de gezichten van de voorbijgangers.

Forestier deed groepen wijken, liep snel voort, als iemand die recht heeft op aanzien.

Hij benaderde een ouvreuse en vroeg: 'Loge 17?'

'Hierlangs, meneer.'

En ze werden opgesloten in een houten kastje, open, rood bekleed, waarin slechts vier stoelen van dezelfde kleur stonden, zo dicht op elkaar dat je er amper tussendoor kon. De twee vrienden gingen zitten, en rechts zowel als links, een lange kromme lijn volgend die aan weerskanten op het toneel uitkwam, bevonden zich in een reeks

vergelijkbare hokken mensen die ook zaten en van wie je hoofd en borst kon zien.

Op het toneel deden drie jonge mannen in een strakke maillot, een lange, een halflange en een kleine, om de beurt kunstjes aan een rekstok.

De lange trad het eerst naar voren, met korte, snelle pasjes, een en al glimlach, en groette met een handbeweging als om een kus weg te blazen.

Onder de maillot zag je de spieren van zijn armen en benen zich aftekenen. Hij zette een hoge borst op om zijn iets te ver vooruitstekend buikje te verbergen, en zo had hij veel van een kappersleerling, want een verzorgde scheiding verdeelde zijn haardos in twee gelijke delen, precies midden over het hoofd. Met een sierlijke sprong vatte hij de rekstok, en hangend aan zijn handen draaide hij rond als een vliegwiel ofwel, met stijve armen en het lijf recht, hield hij zich roerloos, horizontaal in het lege hangend, alleen aan de stok verbonden door de kracht van zijn polsen.

En dan sprong hij op de grond, groette weer, glimlachend onder het applaus uit de stalletjes, om vervolgens naar de achterwand te lopen, terwijl hij bij elke pas duidelijk zijn beenspieren toonde.

De tweede, wat minder lang, wat gedrongener, kwam op zijn beurt naar voren en herhaalde dezelfde oefening, die de laatste opnieuw deed, aangespoord door een iets uitgesprokener voorkeur van het publiek.

Maar Duroy had amper aandacht voor het spektakel, hij draaide zijn hoofd om en keek onophoudelijk achter zich naar de grote wandelgang vol mannen en prostituees.

Forestier zei tegen hem: 'Maar let nou eens op de stalletjes: alleen maar burgers met hun vrouw en kinderen, goeie stomkoppen die komen kijken. In de loges vind je boulevardgangers, een paar kunstenaars, een paar tweederangs hoertjes, en achter ons de zonderlingste mengeling die er in Parijs te vinden is. Wie die mannen zijn? Moet je ze eens

goed bekijken. Er zit van alles tussen, uit alle beroepen en uit alle kasten, maar het gewone volk heeft de overhand. Hier zie je bankemployés, winkelbedienden, ambtenaren van de ministeries, verslaggevers, souteneurs, officieren in burger, dandy's in het pak, die in het café gaan eten en uit de Opéra komen alvorens naar het Théâtre Italien te gaan, en tenslotte een hele meute verdachte heren, die elke analyse tarten. Wat de vrouwen betreft, daarvan loopt maar één merk rond: animeergrieten van het Américain, het hoertje van een of twee louis, dat zit te vlassen op de vreemdeling van vijf louis en haar vaste klanten waar- schuwt dat ze vrij is. Al tien jaar zijn ze allemaal bekend, je ziet ze elke avond, het hele jaar, op dezelfde plekken, behalve als ze een sanitaire stop maken in Saint-Lazare of het Lourcine.*

Duroy luisterde niet. Een van die vrouwen was bij hun loge komen staan en keek naar hem. Het was een mollige brunette met een huid die wit was van het blanketsel, met zwarte amandelogen, onderstreept met potlood en omkaderd door enorme kunstwimpers. Haar te grote boezem bolde de donkere zijde van haar jurk en haar geverfde lippen, rood als een vleeswond, gaven haar iets beestachtigs, vurigs, overdrevens, dat echter wel begeerte wekte.

Met een hoofdknik riep zij een vriendin die voorbijkwam, een rossige blondine, ook mollig, en zei tegen haar, hard genoeg om gehoord te worden: 'Da's een mooie jongen, als die mij wil voor tien louis, dan zeg ik geen nee.'

Glimlachend draaide Forestier zich om en gaf een kloppje op Duroys dij: 'Dat is voor jou, je hebt succes, beste jongen. Mijn complimenten.'

De voormalige onderofficier zat te blozen, en met een automatisch gebaar betastte hij de twee goudstukken in zijn vestzak.

* Het eerste een gevangenis voor prostituees, het tweede een ziekenhuis voor venerische ziekten (tegenwoordig Hôpital Broca).